

Nr 33.

Ankom till riksdagens kansli den 19 maj 1942 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till rekvisitionslag samt beredskapsförfogandelag.

Genom en den 20 mars 1942 dagtecknad proposition, nr 201, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade nedan intagna förslag till rekvisitionslag samt beredskapsförfogandelag.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för lagförslagen, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 januari 1941 tillkallades den 3 februari 1941 fyra utredningsmän att inom försvarsdepartementet biträda med utredning angående revision av gällande rekvisitionslagstiftning. Resultatet av utredningen föreligger i ett den 19 december 1941 dagtecknat betänkande (SOU 1941:37).

Över betänkandet ha efter remiss utlåtanden avgivits av ett flertal myndigheter och sammanslutningar. Utredningsmännens förslag har i princip tillstyrkts eller lämnats utan erinran av så gott som samtliga myndigheter. Förslaget ligger till grund för propositionen.

Inledning.

Gällande författningar.

Enligt § 74 regeringsformen äger Konungen, då enligt beslut av Konungen i statsrådet och efter utfärdande av riksdagskallelse rikets krigsmakt eller någon del därav ställes på krigsfot, i den ordning, på det sätt och på de villkor samt med den skyldighet för staten till ersättning, som bestämmes i särskild av Konungen och riksdagen samfällt stiftad lag, låta av kommuner eller enskilda utfordra förnödenheter och tjänstbarheter, som må vara att i orten tillgå och som erfordras för fyllande av sådana krigsmaktens oundgängliga behov, vilka icke på annat sätt kunna med tillräcklig skyndsamhet tillgodoses.

Med stöd härav ha utfärdats följande nu gällande lagar — samtliga hänförliga till den s. k. rekvisitionslagstiftningen — nämligen rekvisitionslagen

den 31 mars 1938 (nr 87), fartygsuttagningslagen den 9 april 1926 (nr 66) samt häst- och fordonsanskaffningslagen den 27 april 1934 (nr 84). Till envar av dessa lagar hör en tillämpningsförfattning.

Fartygsuttagningslagen samt häst- och fordonsanskaffningslagen innehålla i motsats till rekvisitionslagen även bestämmelser om förberedande åtgärder i fredstid, *uttagning*, för tillgodoseende av mobiliseringsbehovet av de ifrågasvarande förnödenheterna.

Det tvångsingripande, för vilket § 74 regeringsformen utgör grundvalen, har av historiska skäl betraktats som en pålaga, vilken icke under alla förhållanden måst vara förbunden med ersättning. Å andra sidan har för rätten till sådant tvångsingripande uppställts den förutsättningen, att krigsmakten eller del därav ställts på krigsfot d. v. s. att allmän eller partiell mobilisering anbefallts.

Rekvisitionslagen avser att tillgodose sådana krigsmaktens behov, som äro av tillfällig och lokal natur. Efter anbefalld mobilisering må Konungen bestämma, att från kommuner och enskilda må rekvireras vissa närmare angivna förnödenheter och tjänstbarheter, som må vara att tillgå i orten och som erfordras för fyllande av sådana krigsmaktens oundgängliga behov, vilka icke kunna på annat sätt tillgodoses med tillräcklig skyndsamhet. Bland de förnödenheter, som kunna anskaffas genom rekvisition, ingå även hästar, fordon och fartyg. Rekvisitionsrätt tillkommer de militära myndigheter, åt vilka Konungen meddelar sådan rätt.

Till rekvisitionslagen ansluter sig en tillämpningsförfattning, nämligen *rekvisitionsförordningen* den 10 juni 1938 (nr 304).

Fartygsuttagningslagen avser att tillgodose behovet av de fartyg ur handelsflottan eller eljest i enskild ägo, vilka erfordras för mobilisering av krigsmakten. För detta syfte meddelas i lagen bestämmelser angående de förberedelser, som i fredstid äro erforderliga för nämnda behovs tillgodoseende, samt fastställas därjämte normerna för fartygens ianspråktagande vid krigstillfälle. — Genom *kungörelse den 18 juni 1927* (nr 274) ha föreskrifter meddelats rörande tillämpning av fartygsuttagningslagen.

Häst- och fordonsanskaffningslagen innefattar dels bestämmelser angående förberedande åtgärder i fredstid (*uttagning*) för anskaffning av de hästar, hästfordon, motorfordon och motorredskap, som erfordras för krigsmaktens mobilisering, dels ock regler rörande ifrågasvarande förnödenheters ianspråktagande vid mobilisering (mönstring).

De närmare föreskrifterna för verkställighet av häst- och fordonsanskaffningslagen äro meddelade i *häst- och fordonsanskaffningsförordningen* den 22 juni 1934 (nr 420).

Till häst- och fordonsanskaffningslagen ansluter sig vidare förordningen den 22 juni 1934 (nr 421) angående undantag från tillämpning av lagen.

Slutligen ha utfärdats kungörelsen den 22 juni 1934 (nr 419) angående rikets indelning i hästmönstringsområden samt kungörelser angående upp rättande genom polismyndigheterna av hästägareförteckningar, den sista den 28 maj 1937 (nr 274).

Samtliga hittills berörda författningar äro att hänföra till rekvisitionslagstiftningen.

Statens rätt att vid krig eller krigsfara tvångsvis tillgodose det allmännas behov av förnödenheter regleras härjämte i den s. k. *förfogandelagstiftningen*. För tillämpningen av denna lagstiftning fordras icke, att mobilisering anbefallts. Vid förfogande utgår undantagslöst ersättning. I fråga om sättet för bestämmandet av ersättning ansluta sig förfogandelagarna till rekvisitionslagen; dock ha de lokala värderingsnämnderna icke någon funktion enligt allmänna förfogandelagen. Till förfogandelagstiftningen räknas lagen den 31 mars 1938 (nr 90) om förfoganderätt för luftskyddets behov, allmänna förfogandelagen den 22 juni 1939 (nr 293), beredskapsförfogandelagen samma dag (nr 297) samt utrymningslagen den 28 juni 1941 (nr 582) jämte därtill hörande tillämpningsförfattningar.

Lagen om förfoganderätt för luftskyddets behov, vilken träder i tillämpning då luftskyddstillstånd är rådande, tillgodoser det civila luftskyddets behov. Allmänna förfogandelagen är avsedd att utgöra grundvalen för de tvångsåtgärder, som kunna erfordras för genomförandet av en kristidshushållning, däri inbegripet mera omfattande anskaffning för försvarsväsendets behov. Utrymningslagen avser, såvitt nu är i fråga, att bereda möjlighet till inkvartering.

Beredskapsförfogandelagen har till syfte att under ett beredskapstillstånd, då mobilisering ej ägt rum, fylla krigsmaktens behov av vissa förnödenheter.

Påtalade brister i gällande lagstiftning.

Till grund för Kungl. Maj:ts beslut om verkställande av ifrågavarande utredning ligga två framställningar i ärendet, den ena av statens krisrevision den 7 november 1940 och den andra av chefen för armén den 14 i samma månad.

I sin skrivelse anförde *statens krisrevision* i huvudsak följande:

Den ifrågavarande lagstiftningen hade tillkommit successivt, varigenom den kommit att brista i enkelhet och överskådlighet. Det syntes icke längre vara av behovet påkallat att reglera tvångsanskaffning av fartyg i en särskild lag, då tvångsförfogande över fartyg i allmänhet faktiskt skedde under åberopande av rekvisitionslagen. Detsamma kunde numera sägas angående hästar och fordon. Det för mobiliseringsbehovets tillgodoseende erforderliga förberedande arbetet i fredstid — uttagningen — reglerades emellertid uteslutande i fartygsuttagningslagen samt häst- och fordonsanskaffningslagen. Rekvisitionslagen, som avsåge att säkerställa fyllandet av sådana krigsmaktens oundgängliga behov, vilka icke på annat sätt kunde tillgodoses med tillräcklig skyndsamhet, saknade bestämmelser om förberedelser i fredstid och hänvisade i 17 § till nyssberörda två lagar. Emellertid hade rekvisitionslagen — i strid mot vad statsmakterna vid lagens tillkomst förutsatt — i mycket stor omfattning kommit att användas för fyllande av planenliga mobiliseringsbehov. Följden hade blivit dels att värderingsförfarandet enligt rekvisitionslagen kommit att tillämpas i en omfattning, som icke varit beräknad — i främsta rummet beträffande motorfordon — och dels att rekvisitionslagen kommit

att konkurrera särskilt med häst- och fordonsanskaffningslagen på ett sätt, som åstadkommit mycken oreda både för myndigheter och enskilda. Redan ur dessa mera allmänna synpunkter vore en omarbetning av lagstiftningen påkallad. Vidare hade krisrevisionen funnit lagstiftningens sakliga innehåll i olika avseenden mindre ändamålsenligt. Uttagningen i fredstid hade sålunda icke varit tillfredsställande, i det att för krigsbruk mindre lämpliga fartyg, hästar och motorfordon i betydande omfattning uttagits, vilket medfört både militära olägenheter och dryga kostnader för statsverket. Därtill komme, att i många fall för ägarens näring och arbete nödvändiga hästar och fordon uttagits, medan mera uthärliga icke tagits i anspråk. Mot häst- och motormönstringsnämndernas sammansättning och arbetsformer kunde erinringar riktas. Detta gällde i viss mån även de lokala värderingsnämnderna. Beträffande riktlinjerna för en ny lagstiftning ville krisrevisionen framhålla nödvändigheten av att statsverkets intressen bleve bättre tillgodosedda än enligt nuvarande bestämmelser. Vidare borde, med hänsyn till de brådskande och besvärliga situationer, under vilka ifrågavarande lagstiftning ofta måste tillämpas, eftersträvas, att bestämmelserna bleve så enkla och överskådliga som möjligt.

Chefen för armén yttrade i sin förutnämnda framställning:

Den i häst- och fordonsanskaffningslagen föreskrivna mönstringsproceduren hade redan i fredstid bedömts i många fall taga för lång tid i anspråk för att säkerställa förbandens organiserande på fastställda tider. I dessa fall hade den utvägen tillgripits, att anskaffningen planlagts med anlitan av rekvisitionslagen. Planläggningen hade härigenom blivit invecklad. Härtill komme, att de båda lagarnas bestämmelser om värdering och utbetalning av ersättning m. m. vore i väsentliga punkter olika. Olägenheterna härav hade skarpt framträtt vid organiserandet av neutralitetsvakten. Farhågorna för att mönstringsproceduren skulle visa sig tidsödande hade i stort sett bekräftats. I många fall hade mönstringsnämnderna för att hålla de fastställda tiderna måst ägna för liten tid åt varje häst eller fordon, i följd varav ett avsevärt antal olämpliga hästar och fordon inmönstrats. — Av det anförda framginge enligt arméchefens förmenande, att bestämmelserna för ianspråktagande av hästar och fordon vid krigsmaktens ställande på krigsfot borde förenklas och att proceduren borde göras mindre tidsödande. Det syntes därvid ligga närmast till hands att helt låta bestämmelserna i rekvisitionslagen (i förekommande fall beredskapsförfogandelagen) tillämpas vid avstående av hästar och fordon. Häst- och fordonsanskaffningslagen borde sålunda i huvudsak endast innefatta bestämmelser om de förberedande åtgärder, som skulle vidtagas i fredstid. Erfarenheterna utvisade emellertid, att jämväl bestämmelserna i sistnämnda avseende vore i behov av omarbetning. Särskilt hade det visat sig, att hästagarförteckningarna icke utgjorde en tillförlitlig grund för hästuttagningen. Uttagningen av motorfordon, vilken skett genom försorg av länsstyrelserna, hade i många fall visat sig bristfällig. En centralisering av denna uttagning syntes därför böra övervägas.

Den allmänna planläggningen av författningarna.

Utredningsmännen.

Utredningsmännen ha inledningsvis framhållit den nu rådande splittring en på rekvisitionslagstiftningens område. Sålunda kunde sedan mobilisering anbefallts hästar och fordon tagas i anspråk med stöd av såväl häst-

och fordonsanskaffningslagen som rekvisitionslagen. Av dessa lagar reglerade häst- och fordonsanskaffningslagen den synnerligen omfattande anskaffning av hästar och fordon, som måste äga rum omedelbart vid mobilisering och som inginge som ett väsentligt led i denna. Rekvisitionslagen avsåge däremot att fylla mera tillfälliga och lokala behov. Emellertid hade de båda lagarnas tillämpningsområden i verkligheten ej hållits åtskilda, i det att rekvisitionslagen — i strid mot lagens syfte — i stor utsträckning kommit att anlitas för behov, som egentligen bort fyllas med stöd av häst- och fordonsanskaffningslagen. Anledningen härtill hade varit, att mönstringsförfarandet enligt sistnämnda lag i fall då särskild snabbhet varit av nöden ansetts för omständligt. Allteftersom anskaffningen skedde enligt den ena eller andra lagen, bleve helt olika regler tillämpliga i fråga om formen för ianspråktagandet, sättet för ersättningsbestämmande, rätten att fullfölja talan mot ersättningsbeslut och sättet för ersättningsgäldande.

Utredningsmännen hade betraktat det såsom en huvuduppgift att finna ett system för ianspråktagande av hästar och fordon, som lämpade sig såväl för den omfattande och samtidigt koncentrerade mobiliseringsanskaffningen som ock för tillgodoseendet av tillfälliga och lokala behov.

Med avseende å anskaffningen av f a r t y g, vilken kunde ske enligt såväl fartygsuttagningslagen som rekvisitionslagen, vore visserligen en viss enhetlighet rådande, i det att den förra lagen i fråga om ersättningen hänvisade till den senare. Praktiska skäl hade emellertid synts utredningsmännen tala för att även ifrågavarande anskaffning helt inordnades i ett allmänt system av nyss angivna innebörd.

Efter prövning av olika möjligheter hade utredningsmännen stannat för den lösningen, att all hithörande tvångsanskaffning borde ske med stöd av en *rekvisitionslag*. Denna skulle avse ej blott, såsom hittills, tillgodoseendet av krigsmaktens lokala och tillfälliga behov utan även den planerliga mobiliseringsanskaffning, som för närvarande reglerades i speciallagarna. Den föreslagna lagen komme att ersätta dels den nuvarande rekvisitionslagen dels ock de delar av häst- och fordonsanskaffningslagen samt fartygsuttagningslagen, vilka reglera ianspråktagandet vid mobilisering.

I anslutning till rekvisitionslagen ha utredningsmännen framlagt förslag till ny *rekvisitionsförordning*.

Utredningsmännen ha ansett, att bestämmelser alltjämt erfordras om uttagning i fredstid av hästar, fordon och fartyg. Då själva anskaffningen av dessa förnödenheter vore avsedd att äga rum enligt den föreslagna rekvisitionslagen och uttagningen alltså vore att betrakta såsom en i fred vidtagen förberedelse till rekvisition, ha utredningsmännen i rekvisitionslagen infört en allmän bestämmelse om uttagningen och de skyldigheter, som i samband därmed åvila de enskilda. De i övrigt erforderliga stadgandena om uttagningen ha sammanförts i ett förslag till *uttagningsförordning*, som avses skola utfärdas med stöd av det i nyssnämnda bestämmelse innefattade bemyndigandet. Uttagningsförordningen kommer att ersätta de delar av häst- och fordonsanskaffningslagen samt fartygsuttagningslagen även-

som dessa lagars tillämpningsförfattningar, vilka nu reglera uttagningen i fredstid. I uttagningsförordningen ha dessutom upptagits stadganden motsvarande dem, som nu återfinnas i förordningen den 22 juni 1934 (nr 421) angående undantag från tillämpningen av häst- och fordonsanskaffningslagen samt i kungörelsen samma dag (nr 419) angående rikets indelning i hästmönstringsområden.

Vidare ha utredningsmännen utarbetat förslag till ny *beredskapsförfogandelag*, vilken närmare än den nuvarande anknutits till rekvisitionslagen.

Slutligen upptager utredningsmännens förslag några smärre följdändringar i vissa författningar.

Yttrandena.

I yttrandena har behovet av en reform av de gällande bestämmelserna allmänt vitsordats. I fråga om den allmänna planläggningen av författningarna har förslaget i intet fall mött gensaga. Den allmänna ståndpunkten i yttrandena är, att utredningsmännens förslag i dess helhet är ägnat att främja reda och klarhet i tillämpningen.

Föredragande departementschefen, statsrådet Sköld, har i denna del anført följande:

»Att den gällande rekvisitionslagstiftningen är behäftad med betänkliga brister torde vara ostridigt. Sålunda har uppdelningen av bestämmelserna på ett flertal författningar — tre lagar jämte tillämpnings- och andra författningar — medfört stora svårigheter för de myndigheter, som ha att svara för genomförandet av mobilisering. Författningarna, som tillkommit successivt, ha ej heller i erforderlig grad samordnats i ett allmänt system. Detta förhållande har under kritiska perioder varit ägnat att skapa osäkerhet i tillämpningen. Särskilda svårigheter ha vållats därav, att bestämmelserna om den planemässiga mobiliseringsanskaffningen av hästar och fordon icke möjliggjort ett snabbt förfarande och att rekvisitionslagen på grund härav kommit att anlitas för ett ändamål, för vilket den ej avsetts.

I likhet med samtliga i ärendet hörda myndigheter finner jag det därför oundgängligt, att detta författningskomplex underkastas en revision.

Det i ärendet framlagda, av särskilda utredningsmän utarbetade förslaget utgår från att samtliga bestämmelser om anskaffningen under tid då mobilisering är anbefalld skola sammanföras i rekvisitionslagen och rekvisitionsförordningen; i sistnämnda båda författningar ha därför måst inarbetas element ur sex nu gällande. I förslaget särskiljas vidare reglerna om uttagning i fredstid från dem, som avse krigsansskaffningen, och hopfogas — ehuru efter väsentliga ändringar i sak — till en författning, uttagningsförordningen. Denna motsvarar delar av häst- och fordonsanskaffningslagen, häst- och fordonsanskaffningsförordningen samt fartygsuttagningslagen och dess tillämpningskungörelse.

Den princip, enligt vilken författningarna sålunda uppställts i förslaget, synes uppfylla kravet på enkelhet och överskådlighet. Att reglerna om krigs-

anskaffningen samordnas på sätt som föreslagits torde vara den enda framkomliga anordningen ur mobiliseringsteknisk synpunkt. En given fördel är även, att stadgandena om åtgärderna i fred sammanförts och skiljts från krigsbestämmelserna. Ifrågavarande åtgärder betraktas enligt förslaget som förberedelser till rekvisition, och i rekvisitionslagen har därför inryckts en allmän bestämmelse, innebärande bemyndigande för Konungen att utfärda de för uttagningsförordningen avsedda reglerna. Denna anordning synes vara riktig och ägnad att åstadkomma ytterligare förenkling. Därigenom blir det nämligen möjligt att undvara en eljest erforderlig lag om uttagning.

Jag kan sålunda i allt väsentligt ansluta mig till de av utredningsmännen förordade principerna för författningsrevisionens genomförande, vilka även lämnats utan erinran av de i ärendet hörda myndigheterna. Jag biträder även utredningsmännens ståndpunkt, att beredskapsförfogandelagen så nära som möjligt bör anknytas till rekvisitionslagen.

Jag förordar således, att förslag till rekvisitionslag och beredskapsförfogandelag föreläggas riksdagen. Redogörelse för dessa förslag lämnas i det följande.

Genomförandet av uttagning enligt det föreslagna systemet kommer att nödvändiggöra höjda anslag för ändamålet. Anslagsökningen torde kunna uppskattas till 210,000 kronor per år. Kostnaderna sammanhånga väsentligen med de besiktningar, som enligt förslaget avses skola äga rum i samband med uttagningen. Den verkliga kostnadsökningen för statsverket kommer emellertid att ganska avsevärt understiga nämnda belopp. Förslag till anslagsäskanden torde jag få i annat sammanhang underställa Kungl. Maj:ts prövning.»

Redogörelse för de närmare bestämmelserna i lagförslagen återfinnes i propositionen, beträffande *rekvisitionslagen* å sid. 23—66 samt angående *beredskapsförfogandelagen* å sid. 66—69.

Genom den föreliggande propositionen framlägges förslag till ny lagstiftning om rekvisition m. m., avsedd att träda i stället för den nu gällande. Av de framlagda förslagen är rekvisitionslagen avsedd att tillämpas då krigsmakten eller del därav ställts på krigsfot, d. v. s. allmän eller partiell mobilisering anbefallts. Beredskapsförfogandelagen åter har till ändamål att under ett beredskapstillstånd innan ännu mobilisering anbefallts möjliggöra tvångsanskaffning av vissa förnödenheter för krigsmaktens behov.

Den föreslagna *rekvisitionslagen* avser ej blott, såsom den nu gällande lagen i ämnet, att tillgodose krigsmaktens lokala och tillfälliga behov utan även den planliga mobiliseringsanskaffningen av hästar, fordon och fartyg, som för närvarande regleras i häst- och fordonsanskaffningslagen samt fartygsuttagningslagen. Den nya lagen skulle alltså komma att ersätta dels den nuvarande rekvisitionslagen och dels de delar av nämnda speciallagar, vilka reglera ianspråktagandet vid mobilisering. Vad angår uttagningen i fredstid av

Utskottet.

hästar, fordon och fartyg har i förslaget till rekvisitionslag införts en allmän bestämmelse om uttagningen och de skyldigheter, som i samband därmed åvila de enskilda, medan de i övrigt erforderliga stadgandena om uttagningen äro avsedda att meddelas genom en av Kungl. Maj:t med stöd av nyssnämnda bestämmelse utfärdad uttagningsförordning. Förslaget till *beredskapsförfogandelag* utgör en omarbetning av den nu gällande lagen i ämnet, företagen huvudsakligen i syfte att vinna en närmare anknytning till de i rekvisitionslagen givna reglerna. Förutom den sålunda verkställda formella omarbetningen av lagstiftningen på området innebära de föreliggande lagförslagen i förhållande till gällande lag åtskilliga sakliga ändringar av betydelse.

De framlagda förslagen äro enligt utskottets mening väl ägnade att läggas till grund för lagstiftning i ämnet. Den allmänna planläggningen av författningarna synes uppfylla kravet på enkelhet och överskådlighet. Såsom en betydande fördel för erhållande av klarhet och reda vid tillämpningen framstår sålunda, att all tvångsanskaffning under tid då mobilisering är anbefalld är avsedd att äga rum med stöd av rekvisitionslagen och ej, såsom för närvarande är förhållandet, i vissa fall med stöd av särskilda speciallagar. Härigenom vinnes även att antalet författningar på området väsentligt nedbringas.

Såsom i propositionen berörts är rekvisitionsrätten subsidär i så måtto, att vederbörande militära myndighet är skyldig att i första hand söka anskaffa vad som erfordras genom frivilligt avtal. Denna regel har beträffande rekvisitionslagen kommit till uttryck i 1 § genom det från § 74 regeringsformen hämtade stadgandet, att rekvisition endast må omfatta vad som erfordras för fyllande av sådana krigsmaktens oundgängliga behov, vilka icke kunna på annat sätt tillgodoses med tillräcklig skyndsamhet. Utskottet förutsätter, att den sålunda fastslagna grundsatsen vid tillämpningen röner vederbörligt beaktande samt att vid begagnande av rekvisitionsrätten hänsyn tages till andra berättigade intressen i de fall där så kan ske utan att ändamålet med rekvisitionen eftersättes.

Beträffande de särskilda bestämmelserna i lagförslagen får utskottet anföra följande.

Enligt 3 § förslaget till rekvisitionslag, som innehåller föreskrift om uttagning under fredstid av bland annat hästar och fordon, må Konungen ålägga ägare eller innehavare av i paragrafen avsedd förnödenhet skyldighet att lämna uppgifter om förnödenheten samt att låta densamma undergå besiktning och transportera densamma till besiktningen. Sådan skyldighet skall enligt förslaget, där ej Konungen annorlunda förordnar, fullgöras utan ersättning. Inom utskottet har framhållits, att den sålunda stadgade skyldigheten för den enskilde att transportera uttagen förnödenhet till besiktningssplats i många fall kunde komma att innebära intrång av beskaffenhet att böra ersättas, varför ifrågasatts att som huvudregel stadga att ersättning skall lämnas för transportkostnad. Då utskottet emellertid förutsätter, att Kungl. Maj:t för de fall, då ersättning skäligen bör utgå, begagnar det i paragrafen givna bemyndigandet att förordna om undantag från regeln att ifrågavarande skyl-

dighet skall fullgöras utan ersättning, finner utskottet förslaget på denna punkt kunna godtagas. I detta sammanhang vill utskottet även framhålla vikten av att besiktning så anordnas, att minsta möjliga besvär och tidsutdräkt vållas förnödenhetens ägare. Vid besiktning av hästar synes det i sådant syfte för vissa fall kunna vara lämpligt att fördela besiktningen till flera samlingsplatser inom den ifrågavarande kommunen.

I 1 § förslaget till beredskapsförfogandelag angivas de förnödenheter, som med stöd av denna lag må tagas i anspråk. Under a) i paragrafen upptagas härvid bestämmelser om rätt att taga i anspråk förnödenheter m. m., då militär personals förläggning icke lämpligen kan ske i de av det ifrågavarande förbandet regelmässigt använda lokalerna eller ock militär personal beordrats till sjötjänstgöring utom örlogsstation eller örlogsdepå. Enligt b) i paragrafen kunna, även i annat fall än under a) sägs, hästar, fordon, fartyg och luftfartyg bliva föremål för anfordran. Under ärendets behandling har utskottets uppmärksamhet riktats på frågan, huruvida icke möjlighet borde finnas att med stöd av sistnämnda stadgande i beredskapsförfogandelagen taga i anspråk även för militärt bruk lämpliga hundar. I sådant hänseende har bland annat framhållits, att användningen av hundar inom försvaret alltmer ökat samt att möjligheterna att för erforderlig utbildning under fredstid på frivillighetens väg fylla det nödiga behovet av lämpliga hundar kunde visa sig begränsade. Enligt utskottets mening finnes skäl för att hundar må kunna tagas i anspråk för militära ändamål ej endast med stöd av rekvisitionslagen utan även i ett beredskapsläge då beredskapsförfogandelagen är i tillämpning. Med hänsyn härtill och då denna möjlighet bör stå till buds oavsett om behovet hänför sig till någon utom förläggningssorten befintlig del av krigsmakten, vill utskottet föreslå, att den i 1 § under b) i sistnämnda lag gjorda uppräknningen av vad som må tagas i anspråk utvidgas att omfatta jämväl hundar.

I övrigt hava de genom propositionen framlagda lagbestämmelserna icke givit anledning till erinran från utskottets sida.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen måtte antaga Kungl. Maj:ts i propositionen framlagda, nedan intagna förslag till

Rekvisitionslag.

Häri genom förordnas som följer.

Allmänna bestämmelser.

1 §.

Sedan förordnande enligt § 74 regeringsformen meddelats att krigsmakten eller någon del därav skall ställas på krigsfot, må från och med den dag, som Konungen bestämmer, i enlighet med vad i denna lag stadgas genom rekvisition av kommuner eller enskilda utfordras förnödenheter och tjänstbarheter, som erfordras för fyllande av sådana krigsmaktens oundgängliga

behov, vilka icke kunna på annat sätt, exempelvis genom köp eller hyresavtal, tillgodoses med tillräcklig skyndsamhet. Vid krigsmaktens återgång till fredsfoot upphör rätten till rekvisition från och med den dag, som Konungen bestämmer.

Ställes endast en del av krigsmakten på krigsfoot, omfattar rätten till rekvisition allenast vad som erfordras för denna del.

Rätt att göra rekvisition tillkommer de militära myndigheter, åt vilka Konungen meddelar sådan rätt.

Vad enligt rekvisition utgjorts skall ersättas av statsmedel i enlighet med bestämmelserna i denna lag.

2 §.

Genom rekvisition må tagas i anspråk:

1. kvarter, stallrum och plats under tak för materiel m. m.;
2. byggnad eller del därav jämte erforderlig inredning att användas till expeditions-, sjukvårds- eller förrådslokal, verkstad eller annat dylikt;
3. markområden och byggnader för tillfälliga eller brådskande befästnings-, järnvägs-, flygplats-, väg-, bro- och andra arbeten, som erfordras för krigsändamål;
4. mat i kvarteren, slaktdjur, proviant, foder och annat dylikt;
5. bränsle, lyse och lägerhalm, läkemedel och förbandsartiklar, annan sjukvårds- och tandvårdsmateriel, för maskiner erforderliga driftsförnödenheter, såsom vatten, elektrisk ström, bränsle, smörjmedel m. m., så ock andra för krigsmakten erforderliga förbrukningsartiklar;
6. beväpnings- och utrustningspersedlar, ammunition och sprängämnen ävensom verktyg, redskap och materialier för tillfälliga arbeten, som erfordras för krigsändamål;
7. vägvisare, budbärare, arbetsmanskap samt personal för vård av sjuka och sårade människor och djur;
8. rid-, drag- och lastdjur, hundar, brevdovor, anspanns- och motorfordon, släpfordon, motorredskap, velocipeder, kälkar och skidor ävensom därmed jämförliga kommunikationsmedel, allt med erforderligt tillbehör, ävensom personal för skötsel och underhåll därav;
9. fartyg (däri inbegripna båtar och andra farkoster) med erforderlig utrustning och bemanning;
10. luftfartyg av alla slag med erforderlig utrustning och bemanning;
11. bärgnings- och dykerimateriel med erforderlig personal;
12. järnvägar, kanaler, vägar, flygplatser, broar, lastbryggor, kajer, färjor, lyftkranar och andra dylika transportanordningar, allt med utrustning och förråd, ävensom personal för skötsel och underhåll;
13. telegraf-, telefon- och radioanläggningar, kraft- och belysningsanläggningar, skeppsvarv, kvarnar, mejerier, bagerier, slakterier, tryckerier, litografiska anstalter samt andra industriella anläggningar och verkstäder, allt med utrustning och förråd, ävensom personal för drift och underhåll; samt
14. förnödenheter för utrustning och underhåll av anläggningar, som avses under 12 och 13.

3 §.

Redan under fredstid skall vidtagas förberedelse till rekvisition (*uttagning*) av de hästar, hästfordon, motorfordon, släpfordon, motorredskap och fartyg samt, därest Konungen finner erforderligt, jämväl de luftfartyg, vilka utöver dem, som förut stå till krigsmaktens förfogande, erfordras för dennas ställande på krigsfot (krigsmaktens första behov). Konungen må ålägga ägare eller innehavare av sådan förnödenhet skyldighet att lämna uppgifter om förnödenheten samt att låta densamma undergå besiktning och transportera densamma till plats för besiktningen. Sådan skyldighet skall, där ej Konungen annorlunda förordnar, fullgöras utan ersättning. Kommun har att genom för ändamålet utsedd nämnd lämna erforderlig medverkan vid uttagningen av hästar och hästfordon.

Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning under tid, då krigsmakten är ställd på krigsfot.

4 §.

Rekvisition må icke omfatta annat, än vad som finnes att tillgå hos den, som skall fullgöra rekvisitionen; och skall därvid, såvitt möjligt, hänsyn tagas till dennes tillgång å vad som skall rekvireras och behov därav för sin näring. Vad som oundgängligen erfordras för någons näring må ej utan tvingande militära skäl utfordras.

5 §.

Byggnader och anläggningar, som avses i 2 § under 1, 2, 12 och 13, så ock markområden, som avses i nämnda paragraf under 3, må tagas i anspråk allenast med nyttjanderätt. Därest ej annat vid rekvisition bestämts eller får anses överenskommet, skola fartyg tagas i anspråk med nyttjanderätt men övriga förnödenheter övertagas med äganderätt.

6 §.

Rekvisition av förnödenhet, som under fredstid uttagits för krigsmaktens behov, sker genom skriftlig, av rekvirenten undertecknad handling (rekvisitionsskrivelse) eller genom kungörelse eller på annat, efter omständigheterna lämpat sätt.

Annan rekvisition skall, där så ske kan, göras genom rekvisitionsskrivelse. Har rekvisitionen skett annorledes, skall den utan dröjsmål skriftligen bekräftas.

Rekvisition skall ställas till den, som har att fullgöra densamma.

Å förnödenhet eller tjänstbarhet, som utgjorts efter rekvisition, skall lämnas kvitto.

Sedan rekvisition skett, må militär myndighet icke träffa uppgörelse under hand om ersättning för det rekvirerade.

7 §.

Ägare eller innehavare av förnödenhet, som rekvirerats med nyttjanderätt, är skyldig att i den mån så påfordras tåla eller vidtaga ändring eller förflyttning av inredning eller utrustning, som hör till förnödenheten, samt att i övrigt tåla de åtgärder beträffande förnödenheten, som vederbörande myndighet finner erforderliga.

Om värderingsnämnder.

8 §.

För handläggning av ärenden rörande ersättning enligt denna lag samt ärenden, som äga samband därmed, skola i den ordning nedan stadgas till sättas dels en värderingsnämnd för hela riket (riksvärderingsnämnden) dels ock lokala värderingsnämnder, nämligen hästvärderings-, bilvärderings- och allmänna lokala värderingsnämnder inom länen samt fartygsvärderingsnämnder inom marindistriktet.

Antalet lokala värderingsnämnder bestämmes i den ordning Konungen föreskriver.

9 §.

Riksvärderingsnämnden är högsta värderingsnämnd, mot vars beslut klagan ej må föras.

Riksvärderingsnämnden skall bestå av fem ledamöter, där ej enligt vad nedan stadgas annorlunda föreskrives. Konungen utser tre av ledamöterna och förordnar en av dem att vara ordförande. Av övriga ledamöter utses den ene av kommerskollegium och den andre av lantbruksstyrelsen, där ej Konungen bestämmer, att dessa ledamöter eller någon av dem skola utses av andra centrala myndigheter med sakkunskap inom industriens eller folkushållningens område. För envar av ledamöterna utses en suppleant. Av de utav Konungen utsedda ledamöterna och suppleanterna skola minst en ledamot och en suppleant hava utövat domarämbete.

Om så finnes erforderligt med hänsyn till ärendenas mängd eller omfattning äger Konungen föreskriva, att riksvärderingsnämnden skall arbeta å två eller flera avdelningar. Varje avdelning skall bestå av fem ledamöter, utsedda på sätt i andra stycket föreskrives. Konungen förordnar vice ordförande att leda arbetet å avdelning, där ordföranden ej tjänstgör. För envar av ledamöterna utses en suppleant. Av de utav Konungen utsedda ledamöterna och suppleanterna å varje avdelning skola minst en ledamot och en suppleant hava utövat domarämbete. Ärendena fördelas mellan de olika avdelningarna i enlighet med bestämmelser, som Konungen meddelar efter förslag av nämnden.

Ledamöter och suppleanter i riksvärderingsnämnden utses för viss tid, högst fyra år.

10 §.

Lokal värderingsnämnd skall bestå av tre ledamöter. Av ledamöterna i hästvärderingsnämnd, bilvärderingsnämnd och allmän lokal värderingsnämnd utses två, därav den ene tillika ordförande, av länsstyrelsen samt den tredje ledamoten av militär myndighet, som Konungen bestämmer. Av ledamöterna i fartygsvärderingsnämnd utses två, därav den ene tillika ordförande, efter förslag av kommerskollegium av länsstyrelsen i det län, där chefen för marin-

distriktet har sitt säte, samt den tredje ledamoten av militär myndighet, som Konungen bestämmer.

För ledamöterna i hästvärderings-, bilvärderings- och fartygsvärderingsnämnder skola utses suppleanter till lika antal. För varje ledamot i allmän lokal värderingsnämnd skola utses två suppleanter. Länsstyrelsen äger vid behov inkalla tillfällig suppleant till tjänstgöring i lokal värderingsnämnd.

Ledamöter och suppleanter i lokal värderingsnämnd utses för viss tid, högst fyra år.

Om de grunder, efter vilka ersättning skall utgå, m. m.

11 §.

För förnödenhet, som övertages med äganderätt, skall lämnas ersättning med belopp, som prövas skäligt med hänsyn till nödvändiga kostnader vid produktion eller återförsäljning, normal handelsvinst eller andra på prissättningen regelmässigt inverkan förhållanden. Övertages med äganderätt egendom, som på grund av tidigare ianspråktagande innehaves med nyttjanderätt, skall vid ersättningens bestämmande skälig hänsyn tagas till den ersättning, som utgått för egendomens nyttjande.

12 §.

Då förnödenhet tages i anspråk med nyttjanderätt, skall lämnas ersättning efter den i 11 § angivna grund för den för upplåtaren förlorade avkastning eller nytta.

Har förnödenhet i fall som nu sagts lidit skada eller avsevärd försämring, lämnas skälig ersättning därför.

Har åtgärd som i 7 § sägs vidtagits, må, efter vad skäligt finnes, ersättning lämnas för den kostnad ägaren eller innehavaren till följd därav fått vidkännas samt för skada eller avsevärd försämring, som förnödenheten kan hava åsamkats genom åtgärden.

Har nyttjanderätt till förnödenhet upplåtits genom frivillig överenskommelse och lider förnödenheten skada eller avsevärd försämring, vartill hänsyn ej tagits vid överenskommelsen, äge upplåtaren påkalla, att ersättningsfrågan prövas av värderingsnämnd.

13 §.

1 mom. Ersättning för transport av rekvirerad förnödenhet till avlämningsplats, för transport till hemorten av förnödenhet, som efter nyttjande avhämtas, så ock för av rekvisition föranledd inställelse å avlämningsplats utgår enligt av Konungen meddelade bestämmelser.

2 mom. Ersättning för tjänstbarhet i annat fall än i 1 mom. avses utgå med belopp, som prövas skäligt. Därvid böra i huvudsak följas villkor, som i betydande utsträckning gälla för frivillig arbetsanställning av ifrågavarande slag.

3 mom. Enskild sakägare, som inställt sig inför lokal värderingsnämnd för att lämna upplysningar i ersättningsärende, må, då särskilda skäl därtill äro, tillerkännas ersättning för de av inställelsen föranledda kostnaderna. För enskild sakägares inställelse inför riksvärderingsnämnden må ersättning utgå efter vad nämnden finner skäligt.

14 §.

I den mån på förhand lämpligen kan bestämmas pris å förnödenhet eller tjänstbarhet, som avses i 11, 12 eller 13 §, skall taxa å nämnda pris upprättas. I taxa upptages pris med belopp, som bestämmas med tillämpning av de i nämnda paragrafer angivna grunderna och med hänsyn till föreliggande omständigheter vid tidpunkten för taxans upprättande.

Riksvärderingsnämnden verkställer prissättning i taxa rörande de förnödenheter och tjänstbarheter, för vilka sådant finnes lämpligt. Prissättningen gäller efter nämndens bestämmande för hela riket eller visst län eller viss stad eller ort.

Riksvärderingsnämnden äger tillika bestämma, att de allmänna lokala värderingsnämnderna skola, var för sitt verksamhetsområde eller del därav, i taxa prissätta vissa förnödenheter och tjänstbarheter.

Taxa, som upprättats av allmän lokal värderingsnämnd, skall underställas riksvärderingsnämndens prövning.

15 §.

Finnes i taxa upptaget pris för rekvirerad förnödenhet eller tjänstbarhet, skall ersättningen därför utgå i enlighet med taxan; dock må riksvärderingsnämnden, där taxans tillämpning på grund av särskilda omständigheter skulle innefatta synnerlig obillighet, på framställning bestämma ersättningen till högre belopp.

16 §.

Ersättning skall bestämmas med hänsyn till föreliggande omständigheter och gällande taxor vid tidpunkten för rekvisitions utgörande.

17 §.

Ersättning, som skall utgå efter taxa, fastställs till beloppet av den myndighet, som för kronans räkning mottagit det rekvirerade eller har uppsikt över rekvisitionens fullgörande.

Över beslut av myndighet, som nu nämnts, må enskild sakägare anföra besvär hos den allmänna lokala värderingsnämnden. Besvären skola inom tjugu dagar från det klaganden erhållit del av beslutet hava inkommit till länsstyrelsen.

Vill någon med stöd av 15 § göra anspråk på ersättning utöver vad gällande taxa medgiver, skall han inom tid som nyss sagts göra ansökan därom hos riksvärderingsnämnden.

18 §.

Ersättning, som icke skall utgå efter taxa, bestämmes, där ej annorlunda sägs i 19 §, i nedan angiven ordning:

Ersättning för hästar och hästfordon, som tagas i anspråk med äganderätt, jämte tillbehör och foder bestämmes av hästvärderingsnämnd.

Ersättning för motorfordon, släpfordon och motorredskap, som tagas i anspråk med äganderätt, jämte tillbehör bestämmes av bilvärderingsnämnd.

Ersättning för fartyg jämte utrustning och bemanning bestämmes av fartygsvärderingsnämnd, eller, där fartyg rekvireras till ort utanför marindistrikt och Konungen ej för visst fall annorlunda förordnar, av allmän lokal värderingsnämnd.

Annan ersättning än nu nämnts fastställs av allmän lokal värderingsnämnd.

19 §.

Ersättning för kostnad, skada eller försämring som avses i 12 § andra, tredje eller fjärde stycket fastställs av allmän lokal värderingsnämnd; dock att i fråga om fartyg, för vilket ersättning i övrigt bestämts av fartygsvärderingsnämnd, ersättningen skall fastställas av sådan nämnd.

Ersättning, som i 13 § 1 mom. sägs, fastställs i den ordning som enligt vad ovan sagts gäller beträffande bestämmande av ersättning för det rekvirerade. Ersättning enligt 13 § 3 mom. fastställs av den värderingsnämnd, inför vilken inställelse skett.

20 §.

Över lokal värderingsnämnds beslut i ärende angående ersättning må besvär anföras hos riksvärderingsnämnden inom tjugu dagar från det klaganden erhållit del av beslutet.

Om gäldande av ersättning.

21 §.

Ersättning enligt denna lag skall gäldas i den ordning, Konungen bestämmer.

22 §.

Har någon till säkerhet för fordran panträtt i förnödenhet, som avstås till kronan, äger han, ändå att fordringen ej är till betalning förfallen, framför ägaren rätt att ur ersättningsbeloppet utfå sin fordran. Samma skall ock gälla i fråga om den, som har rätt att kvarhålla förnödenheten till säkerhet för förfallen fordran.

Ersättningsbelopp för förnödenhet, som är utmätt, skall, om borgenären det yrkar, utgivas till utmätningsmannen. Avser ersättningsbeloppet förnödenhet, som satts i kvarstad eller under skingringsförbud, skall beloppet, där part det äskar, utgivas till överexekutor; och har denne att med beloppet förfara på sätt i 186 § utsökningslagen är för där avsett fall stadgat.

Om påföljder enligt denna lag m. m.**23 §.**

1 mom. Vägrar eller försummar någon att behörigen eller i rätt tid fullgöra rekvisition, äger polismyndighet att hos honom uttaga det rekvirerade. Kan drömsålet medföra våda och är polismyndighet icke att tillgå, tillkommer samma rätt militär myndighet.

2 mom. Den, som gör sig skyldig till vägran eller försummelse som i 1 mom. sägs, så ock den, som genom att avhända sig rekvirerad förnödenhet eller på annat sätt omöjliggör rekvisitions fullgörande, straffes med dagsböter eller fängelse.

3 mom. Fälles någon till straff enligt 2 mom., må domstolen, efter ty skäligen finnes, förklara egendom som undanhållits förverkad eller, om den ej kan tillrättaskaffas, förplikta honom att utgiva ersättning för egendomens värde.

24 §.

Böter, som ådömas enligt denna lag, ävensom förverkad egendom och utdömd ersättning, varom i 23 § 3 mom. förmåles, tillfalla kronan.

25 §.

De närmare bestämmelser, som erfordras för tillämpning av denna lag, meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen bestämmer. Genom densamma upphävas rekvisitionslagen den 31 mars 1938 (nr 87), rekvisitionsförordningen den 10 juni 1938 (nr 304), fartygsuttagningslagen den 9 april 1926 (nr 66), kungörelsen den 18 juni 1927 (nr 274) rörande tillämpning av fartygsuttagningslagen, häst- och fordonsanskaffningslagen den 27 april 1934 (nr 84), häst- och fordonsanskaffningsförordningen den 22 juni 1934 (nr 420), förordningen den 22 juni 1934 (nr 421) angående undantag från tillämpningen av häst- och fordonsanskaffningslagen samt kungörelsen den 22 juni 1934 (nr 419) angående rikets indelning i hästmönstringsområden; skolorande, där i särskild författning eller eljest förekommer hänvisning till författning, vilken sålunda upphör att gälla, hänvisningen i stället avse den nya lagen eller författning som utfärdas med stöd därav.

B. att riksdagen, med förklarande att det i propositionen framlagda förslaget till beredskapsförfogandelag icke kunnat i oförändrat skick antagas, måtte för sin del antaga följande förslag till

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Beredskapsförfogandelag.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Där så provas nödvändigt för tillgodoseende av beredskapen vid sådan del av krigsmakten, som, utan att vara ställd på krigsfot, tages i anspråk för ändamål, varom förmåles i 28 § 1 mom. värnpliktslagen, äger Konungen förordna:

a) att då militär personals förläggning icke lämpligen kan ske i de av det ifrågavarande förbandet regelmässigt använda lokalerna eller ock militär personal beordras till sjötjänstgöring utom örlogsstation eller örlogsdepå, ägare eller innehavare av livsmedel, transportmedel, rum för personal, hästar eller fordon ävensom materialier och annat, som är oundgängligen erforderligt för tjänstens fullgörande och icke med tillräcklig skyndsamhet kan på annat sätt anskaffas, skola vara skyldiga att på anfordran av militär myndighet tillhandahålla vad sålunda erfordras;

b) att, även i annat fall än under a) sägs, ägare eller innehavare av hästar, fordon och fartyg, vilka, enligt vad därom finnes särskilt stadgat, uttagits för krigsmaktens behov, ävensom av luftfartyg, skola vara skyldiga att i den utsträckning, som i förordnandet angives, och på anfordran av militär myndighet ställa nämnda egendom till krigsmaktens förfogande; samt

b) att, även i annat fall än under a) sägs, ägare eller innehavare av hästar, fordon och fartyg, vilka, enligt vad därom finnes särskilt stadgat, uttagits för krigsmaktens behov, ävensom av luftfartyg *samt av hundar*, skola vara skyldiga att i den utsträckning, som i förordnandet angives, och på anfordran av militär myndighet ställa nämnda egendom till krigsmaktens förfogande; samt

c) att ägare eller innehavare av visst i förordnandet angivet markområde skall ställa detta till krigsmaktens förfogande.

Rätt att göra anfordran, som avses i första stycket a) och b), tillkommer de militära myndigheter, som bestämmas av Konungen i kommandoväg.

2 §.

Egendom, som kan antagas bliva förbrukad eller förstörd eller komma att väsentligen minska i värde, tages i anspråk med äganderätt. Annan egendom tages i anspråk med nyttjanderätt, såvida icke vederbörande militära myndighet finner lämpligt eller ägaren påfordrar, att egendomen övertages med äganderätt. Markområden, rum, fartyg och luftfartyg må dock tagas i anspråk allenast med nyttjanderätt.

3 §.

Anfordran, som avses i 1 § första stycket a), skall, där så lämpligen låter sig göra, i första hand riktas till den, som å orten driver rörelse eller eljest mot ersättning tillhandagår allmänheten med vad som är i fråga.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Beträffande sättet för anfordran skall gälla vad som i motsvarande avseende är stadgat om rekvisition.

4 §.

I fråga om ersättning för tillhandahållande av egendom enligt denna lag så ock i fråga om egendoms avlämnande, mottagande och återställande efter nyttjande skola de beträffande rekvisition meddelade bestämmelserna äga motsvarande tillämpning.

De föreskrifter, som äro givna angående undantag från tillämpningen av bestämmelserna om rekvisition, skola iakttagas jämväl vid förfogande enligt denna lag.

5 §.

Vägrar eller försummar någon att fullgöra vad honom åligger på grund av anfordran enligt denna lag, äger vederbörande militära myndighet låta genom polismyndighetens försorg uttaga det begärda.

Den, som gör sig skyldig till vägran eller försummelse som nu sagts, dömes till dagsböter. Böterna tillfalla kronan.

6 §.

Ställes del av krigsmakten, som avses i 1 §, på krigsfot, vare förordnandet såvitt avser denna del utan verkan från och med den dag rekvisition må äga rum för fyllande av dess behov; dock må enligt bestämmelserna i denna lag tagas i anspråk egendom, vars ägare eller innehavare redan anmodats ställa egendomen till förfogande.

7 §.

De närmare föreskrifter, som för tillämpningen av denna lag bliva erforderliga, meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen bestämmer. Genom densamma upphävas beredskapsförfogandelagen den 22 juni 1939 (nr 297) och beredskapsförfogandeförordningen samma dag (nr 390).

Stockholm den 19 maj 1942.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Norman, Tamm, Löfvander, Forslund, Wistrand, Olof Carlsson, Sten* och *Näslund**;

från andra kammaren: herr *Hage*, fröken *Andersson*, herrar *Olovson* i Västerås, *Hallagård, Hermansson*, fru *Johansson*, herrar *Larsson* i Östersund och *Barnekow*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.